

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Erikoiskirjastojen neuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Kulttuuriperintöstrategiaehdotuksesta.

Erikoiskirjastojen neuvosto edustaa verkostoa, jonka jäseninä on n. 70 julkishallinnon, yksityisten ja valtionapua saavien tutkimuslaitosten, säätiöiden ja yhteisöjen sekä yritysten kirjastoja ja tietopalveluyksiköitä. Erikoiskirjastot ja tietopalvelut muodostavat täten laajalle levinneen, yhteiskunnan eri osa-alueet kattavan verkoston, joka tekee yhteistyötä keskenään ja muiden kirjastojen kanssa. Toiminnallaan verkoston jäsenet täydentävät Suomen kirjastokenttää ja palvelevat tiedon tarvitsijoita siellä, minne korkeakoulukirjastot ja yleiset kirjastot eivät palveluineen ulotu.

Kulttuuriperintö on erottamaton osa verkostomme toimintaa: me tuotamme kulttuuriperintöä (myös tieteellisessä toiminnassa), säilytämme sitä ja eritoten saatamme kulttuuriperintöä saataville ja hyödynnettäväksi. Siitä syystä annamme arvoa sille, että kulttuuriperintö saa oman strategiansa.

Moninaisen ja monipuolisen verkostomme edustajina pidämme kuitenkin strategialuonnoksessa esitettyä kulttuuriperinnön määritelmää (luvussa 2.1) epäonnistuneena; Digitaalisuus aineettomaan ja aineelliseen rinnastettuna kategoriana kuulostaa oman toimintamme näkökulmasta suorastaan hassulta. Olisi parempi sanoa esimerkiksi näin: ”Kulttuuriperintö voi olla aineellista tai aineetonta ja se voi saada ilmentymänsä fyysisenä tai digitaalisena.”

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Erikoiskirjastojen ja tietopalveluiden verkoston näkökulmasta strategialuonnoksessa ja eritoten sen kuvailemissa toimenpiteissä näyttävät painottuvan esine- ja ympäristökulttuuri mm. kirjallisen,

suullisen, ja tietoa välittävän kulttuuriperinnön kustannuksella. Kiinnitimme huomiota siihen, että havainnollistavat esimerkit painottuivat aineelliseen kulttuuriperintöön, kun olisimme toivoneet koko strategian määritelmiseen ja esimerkkeineen tuovan näkyviin kulttuuriperinnön monimuotoisuuden, sen kaiken rikkauden joka näkyy verkostossammekin.

Kommenttinne lukuun 5.1

-

Kommenttinne lukuun 5.2

-

Kommenttinne lukuun 5.3

-

Kommenttinne lukuun 5.4

-

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Kulttuuriperinnöllä on taloudellisen ja välillisen arvon lisäksi itseisarvoa. Kaikki nämä arvot ovat nousseet jälleen konkreettisesti näkyviin Euroopassa riehuvan sodan seurauksena. Tästä näkökulmasta kulttuuriperintöstrategialuonnos tuntuu paikoitellen liian neutraalilta ja ”hyvien aikojen lapselta”, mutta se seikka on korjattavissa toimeenpanosuunnitelmissa, konkretisoimalla miten mihinkin tavoitteeseen päästään ja miten todennäköisimpiin riskeihin voidaan varautua.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

-

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Kyllä, ilman tavoitteita konkretisoivaa ja priorisoivaa toimeenpanosuunnitelmaa strategia jää vain lukuisien tulkintojen lähteeksi.

Eri ministeriöiltä ja muilta toimijoilta rahoitustaan saavien erikoiskirjastojen ja tietopalveluyksiköiden näkökulmasta on erittäin olennaista, että suunnitelmassa määritellään myös toimeenpanon voimavarat. Erityisesti strategialuonnoksessa mainittu toimenpide kulttuuriperinnön digitalisoinnista ja digitaalisten palvelujen kehittämisestä edellyttää riittävää ja pitkäjänteistä rahoitusta. Myös kansallisten kulttuuriperinnön säilyttämis- ja saatavuuspalveluiden (esim. Finna, Finto, PAS) rahoitus tulisi turvata organisaatio- ja sektorirajat ylittävästi, vaikkapa ministeriöiden välisin sopimuksin tai budjetoinnein. Verkostomme näkökulmasta on erittäin turhauttavaa, että kirjaston tai tietopalveluyksikön rahoituslähde määrittelee sen, miten voimme kulttuuriperintöaineistomme säilyvyyden turvata ja millaisia palveluita voimme asiakkaillemme tarjota. Semminkin kun jokaisen verkostomme jäsenen toiminnan tavoite on kuitenkin sama: tiedon saatavuus yhteiskunnassa, nyt ja tulevaisuudessa.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Monet erikoiskirjastot ja tietopalveluyksiköt pääsevät vaikuttamaan toimeenpanosuunnitelmaan omien taustaorganisaatioidensa kautta. Pitkälle erikoistuneen kirjasto- ja tietopalvelutoimen monimuotoisuuden sekä sen erityispiirteiden paras hahmotus on kuitenkin Erikoiskirjastojen ja tietopalveluiden verkostoa edustavassa Erikoiskirjastojen neuvostossa. Niinpä toivomme, että neuvostoa kuullaan suunnitelmia laadittaessa ja toimenpiteitä priorisoitaessa siten, että voimme esimerkiksi nimetä edustajamme suunnitelmaa käsittelevään työpajaan tai keskustelutilaisuuteen.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Jokainen Suomen erikoiskirjasto ja tietopalveluyksikkö on tekemisissä kulttuuriperinnön tuottamisen ja käytön kanssa, joten väistämättä osallistumme strategian toimeenpanoon tavalla tai toisella. Toiveemme on, että kulttuuriperintöstrategian tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa verkostomme jäsenten arkisen toiminnan eli kunkin taustaorganisaation asettamien tavoitteiden kanssa. Lausunnossamme olemme pyrkineet tuomaan esiin seikkoja, jotka varmistavat tämän.

Kautonen Heli
Erikoiskirjastojen neuvosto